

İSTANBUL BAROSU
AVUKAT HAKLARI MERKEZİ

19–29 Mart 2025 Tarihli Toplumsal Olaylarda
AVUKAT HAKKI İHLALLERİ GÖZLEM ÖN RAPORU

Nisan 2025
İstanbul

1. GİRİŞ

19 Mart 2025 tarihinde İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı Ekrem İmamoğlu'na yönelik olarak başlatılan adli süreç, yalnızca şüphelilerin temel hak ve özgürlükleri bakımından değil; aynı zamanda bu süreçte hukuki yardım sunan avukatların mesleki faaliyetleri ve güvenlikleri açısından da ciddi ihlalleri beraberinde getirmiştir. Özellikle toplumsal olaylara müdahale sürecinde ve sonrasında avukatların kolluk kuvvetleri, adliye binaları ve sorgu aşamalarında karşılaştığı engellemeler, keyfi uygulamalar ve fiziksel müdahaleler; savunma hakkının ihlali, avukata erişim hakkının kısıtlanması ve adil yargılanma ilkesinin zedelenmesi sonucunu doğurmuştur.

İstanbul Barosu Avukat Hakları Merkezi, sürecin ilk anlarından itibaren gerek kolluk kuvvetleri nezdinde gerek adli makamlar ve ceza infaz kurumlarında yaşanan hak ihlallerini yerinde gözlemleyerek kayıt altına almış; olaylara müdahil olarak meslektaşlarının yanında bulunmuş ve çeşitli gözlem raporları, başvuru formları ve tutanaklarla süreci belgeleyerek müdahale etmiştir. Bu çerçevede oluşturulan kriz masası aracılığıyla ihlallere ilişkin başvurular toplanmış, gözaltı ve tutukluluk koşullarına dair gelişmeler düzenli biçimde takip edilmiştir.

Bu ön rapor, İstanbul Barosu Avukat Hakları Merkezi'ne yapılan başvurular, meslektaşlarca düzenlenen tutanaklar, doğrudan gözlem raporları ve birebir görüşmeler doğrultusunda hazırlanmıştır. Rapor yalnızca avukatların mesleki faaliyetlerini icra ederken maruz kaldıkları bireysel ihlalleri değil; aynı zamanda kolluk birimleri, adliyeler ve cezaevlerinde karşılaşılan sistematik ve yapısal hak ihlallerini de kapsamaktadır.

Raporda yer alan bulgular, savunma mesleğinin kamusal işlevi gereği; avukatların görevlerini ifa ederken karşılaştığı engellemelerin yalnızca mesleki hak ihlali olmadığını, aynı zamanda hukuk devleti, adil yargılanma ve savunma hakkı gibi anayasal ilkeleri de doğrudan etkileyen yapısal tehditler oluşturduğunu göstermektedir.

Bu itibarla, hazırlanan bu ön raporun amacı; sürecin başından itibaren avukatların mesleki faaliyetlerini yerine getirmelerinin sistematik biçimde engellendiği olaylarda ortaya çıkan hukuka aykırılıkları tespit etmek, söz konusu ihlalleri ulusal ve uluslararası hukuk normları çerçevesinde analiz etmek ve gelecekte benzeri ihlallerin önlenmesine yönelik hukuki değerlendirme ve öneriler sunmaktır.

2. YÖNTEM

Bu ön rapor, 19–29 Mart 2025 tarihleri arasında İstanbul'da gerçekleşen toplumsal olaylar sırasında avukatların mesleki faaliyetlerini yerine getirirken karşılaştıkları hak ihlallerine ilişkin olarak İstanbul Barosu Avukat Hakları Merkezi tarafından hazırlanmıştır. Raporun odak noktası, yalnızca avukatlara yönelik ihlaller olup; süreçte gözaltında bulunan şüpheli, sanık veya yurttaşlara dair bilgiler ise yalnızca savunma hakkı bağlamında değerlendirmeye tabi tutulmuştur.

Raporda yer alan tespitler; İstanbul Barosu Avukat Hakları Merkezi'ne yapılan bireysel başvurular, avukatlarla gerçekleştirilen yüz yüze görüşmeler, meslektaşlar tarafından düzenlenen yazılı tutanaklar, gözlem raporları, fotoğraf ve video kayıtları, olay yerindeki doğrudan tanıklıklar ve gözlemci avukatların sahadaki tespitlerine dayanmaktadır. Bu yöntemle toplanan veriler doğrultusunda hem bireysel hem de sistematik nitelikteki hak ihlalleri görünür kılınmaya çalışılmıştır.

Kişisel verilerin korunması ilkesi gereği; tutanak düzenleyen avukatların, gözaltına alınan kişilerin ve hak ihlallerine maruz kalan bireylerin kimlik bilgileri rapor kapsamında paylaşılmamıştır. Ancak tüm başvurular, tutanaklar ve ilgili belgeler, hukuki süreçlerde kullanılmak üzere İstanbul Barosu arşivinde sistematik olarak kayıt altına alınmıştır.

Bu rapor, doğrudan gözleme dayalı verilerin ışığında hazırlanmış olup; yalnızca ihlalleri belgelemekle kalmayan, aynı zamanda bu ihlalleri ulusal ve uluslararası normatif çerçevede değerlendirmeye imkân tanıyan bir ön belge niteliğindedir.

3. TESPİT EDİLEN HAK İHLALLERİ

3.1. Kolluk birimlerinde yaşanan ihlaller:

3.1.1. Yakalama ve Gözaltına Alındığını Bildirilmesi Hakkının İhlali

İstanbul Valiliği tarafından 19.03.2025 tarihinde yayımlanan 2025/19 sayılı basın açıklamasıyla, 5442 sayılı İl İdaresi Kanunu’nun 11/C ve 2559 sayılı Polis Vazife ve Salahiyet Kanunu’nun 15/H maddeleri uyarınca, 19–23 Mart tarihleri arasında dört gün süreyle İstanbul il sınırları içerisinde her türlü toplantı, gösteri yürüyüşü ve basın açıklaması yasaklanmıştır. Bu kapsamda İstanbul Emniyet Müdürlüğü’nün de yer aldığı bir kısım cadde ve sokakların kapatılmasına, Taksim ve İstanbul Emniyet Müdürlüğü yakınlarındaki metro istasyonlarının da sefere kapatılmasına karar verildiğini açıklamıştır.

İstanbul Barosu Avukat Hakları Merkezi’ne başvuran avukatlar, gözaltındaki müvekkillerine ulaşamadıklarını, İstanbul Emniyet Müdürlüğü çevresinin geniş güvenlik bariyerleriyle çevrildiğini, bu nedenle binaya fiziksel erişimlerinin mümkün olmadığını ifade etmişlerdir. Avukatların kolluk görevlileriyle kurmaya çalıştığı iletişim girişimleri de sonuçsuz kalmış, müvekkilleri ile ilgili bilgiye erişimleri de engellenmiştir.

Yurttaşlar ve avukatlar, gözaltı işlemlerine ilişkin olarak hangi kişilerin, nerede ve hangi birim tarafından gözaltına alındığına dair resmi bilgiye erişemediklerini, müvekkil ve/veya yakınlarına ulaşamadıklarını belirtmiş; yakalama ve gözaltı bildirim yükümlülüğünün yerine getirilmediği gerekçesiyle Baro’ya başvuruda bulunmuşlardır.

İstanbul Barosu Başkanlığı, gelen talepler ve sahadaki tespitler doğrultusunda, Avukat Hakları Merkezi Yürütme Kurulu üyelerini görevlendirmiş ve görevlendirme yazıları İstanbul İl Emniyet Müdürlüğü’ne resmi olarak tebliğ edilmiştir. Kurul üyeleri, her gün İstanbul Emniyet Müdürlüğü’nde ilgili birim amirleriyle doğrudan görüşmeler gerçekleştirmiştir.

Bu görüşmeler sonucunda, gözaltında tutulan kişilerin, yakınlarına ve müdafilerine haber verilmeden İstanbul Emniyet Müdürlüğü, Gayrettepe ve Esenler’deki kolluk birimlerine sevk edildiği bilgisine ulaşılmış; elde edilen veriler İstanbul Barosu bünyesindeki Kriz Merkezi aracılığıyla sistematik olarak kayıt altına alınmıştır.

3.1.2. Müdafî Seçme ve Müdafîye Erişim ve Görüşme Hakkının İhlali

19 Mart 2025 tarihinde, İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı Ekrem İmamoğlu'nun da şüphelisi olduğu bir soruşturma kapsamında gerçekleştirilen gözaltı işlemlerinde, şüphelilere hukuki yardım sunmak amacıyla İstanbul Emniyet Müdürlüğü'ne gitmek isteyen çok sayıda avukat, kolluk tarafından engellenmiştir. Bu duruma ilişkin olarak İstanbul Barosu'na iletilen çok sayıda başvuru ve tutanak, müdafîye erişim hakkının ve seçilen avukatla görüşme hakkının sistematik biçimde ihlal edildiğini ortaya koymaktadır.

Avukatlar, kolluk birimlerinin bulunduğu Vatan Caddesi ve Akdeniz Caddesi kesişiminde durdurulmuş; yalnızca müvekkil ismini ve iletişim bilgilerini bırakmaları istenmiş, ifade işlemi başladığında çağrılacakları belirtilmiştir. Ancak, müvekkillerin ifadeleri öncesinde avukatlarıyla görüşmelerine izin verilmediği, avukatların içeriye alınmadığı ve dolayısıyla etkili bir hukuki yardımın sağlanamadığı tutanak altına alınmıştır.

İstanbul Barosu Başkanlığı tarafından müdafilerin, şüpheli müvekkilleri ile görüşmeleri için Emniyet Müdürlüğü'ne alınmadığı, bu sebeple yaşanabilecek savunma hakkı ihlalleri, avukat görüş kısıtlamasının olup olmadığı ve savunma hakkına yönelik gelişebilecek ihlallerin tespit ve rapor edilmesi için Avukat Hakları Merkezi yürütme kurulu üyeleri görevlendirilmiş ve İstanbul İl Emniyet Müdürlüğü'ne görevlendirme yazısı tebliğ edilmiştir.

Aynı tarihte İstanbul Barosu Başkanı ve Yönetim Kurulu üyeleri hukuka aykırılıkları yerinde tespit etmek ve ihlallerin ortadan kaldırılması için başvurularda bulunmak üzere İstanbul Emniyet Müdürlüğü'ne gitmiştir. Baro Başkanlığı aracı Vatan caddesi girişinde kolluk tarafından durdurulmuş, yapılan görüşme üzere bir süre bekletildikten sonra Akdeniz caddesi ile Vatan caddesi kesişimindeki bariyerlerin önüne kadar gidilebilmiştir. Bu noktada avukatların bariyerlerin önünde meslek onuruna ve saygınlığına aykırı şartlarda sokakta ve ayakta bekletildiği, müvekkilleri ile görüşmelerinin, kolluk birimine alınmalarının engellendiği, etkili bir hukuki yardımda bulunulabilmesi için gerekli şartların sağlanmadığı, ifade öncesinde müvekkilleri ile adil yargılanma hakkı ilkelerine uygun şekilde ve ortamda görüştürülmedikleri tespit edilmiştir.

Tutanaklara yansıyan bir vakada, müvekkilleri ile görüşmek ve ifadelerine katılmak üzere İstanbul Emniyet Müdürlüğü'ne gelen avukatlara girişte, Güvenlik Şube Müdürlüğünden talimat verildiği, avukatların içeriye alınmayacağı bildirilmiş, kolluk görevlisinden yazılı karar istendiğinde sözlü talimat olduğu bildirilerek yazılı bir talimat verilmemiş, avukatların Emniyet Müdürlüğü'ne girişi engellenmiş, İstanbul Barosu yönetim kurulu üyelerinin ve alanda bulunan avukatların ısrarlı talepleri, tutanak tutmaları ve suç duyurusunda bulunulacağının bildirilmesi üzerine uzun süren bir mücadele sonucunda avukatlar Emniyet Müdürlüğü'ne girebilmiştir.

Rapora konu dönemde soruşturma işlemlerinin kolluk birimlerinde takip edildiği süreçte *"içeride yeterince avukat olduğu", "girişte verilen avukat kimlik kartının bittiği" "şüphelilerin parmak izinde olduğu", "şüphelilerin sağlık kontrolünde olduğu" "şüphelilerin birimde olmadığı/listede adı olmadığı"* gibi gerekçelerle avukatların birimlere girişleri ve müvekkilleri ile görüşmeleri engellendiği; kimi durumlarda ise müvekkillerin orada olmadığı iddiası öne sürülmüştür. Ancak bu gerekçelerin birçoğunun keyfi nitelikte olduğu, tutanaklar ve gözlemci raporlarıyla açıkça ortaya konulmuştur.

Rapora konu edilen dönemde ve özellikle İstanbul Valiliğinin yasaklama kararının devam ettiği dönemde, Emniyet Müdürlüğü'ne ulaşan tüm yolların ve toplu ulaşım vasıtalarının engellenmiş

olması sebebi ile müdafilerin yaşadığı temel sorunlardan birisi mesleklerini ifa edecekleri birime ulaşmalarında yaşatılan güçlük, müvekkilleri ile görüşmelerinin ve emniyet binalarına girmelerinin fiziken engellenmesi olmuştur. Bu fiziki engelleme yurttaşların müdafii seçme hakkının da engellenmesine sebep olmuş, emniyet önünde beklemesine, yurttaşın seçilmiş müdafisi olduğu bildirilmesine rağmen içeriye alınmaması sebebi ile müvekkilinin ifadesine katılamayan avukatlar tarafından tutanaklar düzenlenmiş, özel müdafisi olmasına rağmen avukatı olmadan ifade veren yurttaşlar olmuştur. Müdafilerin mesleki faaliyetlerini icra edecekleri kurumlara fiziksel olarak ulaşmaları dahi engellenmiş; böylece hem müdafiiye erişim hakkı hem de adil yargılanma hakkı çift yönlü biçimde ihlal edilmiştir.

Merkezimiz raporuna esas tutulan tutanaklardan biri olan, 29 avukat üyemiz tarafından imzalanan 27.03.2025 tarihli tutanakta derç edildiği üzere, 27.03.2025 tarihinde İstanbul Şişli ilçesi önünde gözaltına alınan ve İstanbul Emniyet Müdürlüğü'ne getirilen müvekkillerine hukuki yardımda bulunmak amacıyla gelen avukatların binaya girmeleri önlerine barikat kurulmak suretiyle engellenmiştir. Meslektaşlarımız, görevli polis memurlarına gözaltında bulunan müvekkilleriyle görüşme taleplerini 4-5 saat içerisinde defalarca iletmelerine rağmen içeriye alınmamışlardır. İstanbul Emniyet Müdürlüğü'nde müvekkilleriyle görüşme yapması engellenen meslektaşlarımızca Baromuz Başkanlığı'na bilgi verilmesi üzere İstanbul Barosu Yönetim Kurulu üyeleri ve Avukat Hakları Merkezi yürütme kurulu üyeleri İstanbul emniyet Müdürlüğüne gitmiştir. Avukatlık görevlerini yapmak için emniyete giden baromuz üyesi avukatların önüne bariyer çekerek emniyet içine dahi girmelerine izin verilmemiş, saatlerce ayakta bekletilmiştir. Kötü muamele iddialarının da bulunduğu gözaltı işlemi sebebi ile müvekkillerinin sağlık durumunu kontrol etmek isteyen avukatlar bina içine alınmama sebebi ile yazılı bir karar talep etmelerine rağmen bu yönde bir karar da sunulmamış, sözlü talimat olduğu bildirilmiştir. Tutanak saatlerinden ve sunulan görüntülerden tespit edildiği üzere müvekkillerinden saatlerce haber alamayan, gözaltı koşulları ile ilgili bilgilendirilmeyen avukatlara saatler sonra 03:00 sıralarında bir kısım müvekkillerinin Gayrettepe'deki Asayiş Şube Müdürlüğünde olduğu bilgisi verilmiştir. Hukuka aykırı olarak müvekkilleri ile ilgili bilgiye erişemeyen avukatlar derhal Asayiş Şube Müdürlüğü'ne gitmiş ancak burada da keyfi bir şekilde müvekkilleri ile görüşmeleri engellenmiştir. Saat 05.00 itibarıyla avukatlar gözaltında bulunan müvekkilleriyle görüştürülmediklerine dair tutanak düzenlemiştir.

Özgürlüklerinden yoksun bırakılan yurttaşların avukata erişim sağlayabilmesi imkânı, sadece adil yargılanma ve özgürlük ve güvenlik hakkı bakımından önemli değildir, aynı zamanda kötü muameleye karşı en temel ve caydırıcı teminatlardan birisidir. Kötü muamelenin gerçekleşmesi halinde ise avukatların müvekkillerine ulaşmaları ile gerekli girişimlerde bulunabilecekleri açıktır. Kötü muameleye karşı bir teminat olarak da görülen bu hak bağlamında avukatın özgürlüğünden yoksun bırakılan şahısla fiziksel olarak aynı ortamda bulunması gerekliliği açıktır. Avukatın müvekkiliyle fiziksel olarak aynı ortamda bulunması, kişinin sağlık ve psikolojik durumunu değerlendirebilmesi bakımından zorunludur. Bu nedenle müdafiiye erişimin, özgürlükten yoksun bırakma sürecinin en başından itibaren sağlanması hayati önem taşımaktadır. Avukata erişim hakkının tam anlamıyla etkili olabilmesi için, yurttaşlara bu hakkın özgürlüklerinin kısıtlandığı dönemin en başından itibaren sağlanması gereklidir. Fiziksel kötü muamele riskinin en yüksek olduğu dönem, yurttaşların yakalandığı ve gözaltına alındığı dönemdir.

3.1.3. Dosyaya ve Gözaltı Bilgisine Erişim Hakkının- Silahların eşitliği ilkesinin ihlali

İstanbul Barosu Avukat Hakları Merkezi'ne ulaştırılan gözlem raporları ve tutanaklar, rapora konu dönemde savunma hakkının yalnızca şekli değil, aynı zamanda içeriği itibarıyla da ihlal edildiğini göstermektedir. Avukatların müvekkillerinin nerede tutulduğu, hangi kolluk birimine götürüldüğü, ne zaman ifade verileceği gibi temel bilgilere erişememesi; gözaltı süreci boyunca hukuki yardımın etkili biçimde sunulmasını imkânsız hâle getirmiştir. Savunma hakkı ve adil yargılanma hakkı bu süreçte çok boyutlu bir şekilde ihlal edilmiş, her ihlal bir sonraki ihlale zemin hazırlamıştır.

Dosya içeriklerine ulaşamayan, suçlamalara dair bilgi verilmeyen ve ifade öncesi savunma hazırlığı yapmalarına olanak tanınmayan avukatlar; müvekkilleriyle yalnızca ifade işlemi öncesinde çok kısa süreli görüşmeler gerçekleştirebilmişlerdir. Bu durum, savunma için gerekli zaman ve kolaylıklara sahip olma hakkını zedelemiş; dolayısıyla silahların eşitliği ilkesini ciddi biçimde ihlal etmiştir.

Avukatların, görüşme odalarının yetersiz sayıda olması, ek görüşme odaları tahsis edilmesi taleplerinin reddedilmesi, alternatif görüşme odası olarak kamera sistemlerinin bulunduğu, avukat-müvekkil görüşmesine uygun nitelikte olmayan yerlerin teklif edilmesi sebepleri ile ifade öncesi müvekkille görüşme, bilgi verme, hukuki yönlendirme yapma imkanları son derece kısıtlanmış, bu husus adil yargılama hakkının özüne müdahale boyutuna varmıştır.

Görüşme olanaklarının yetersizliği ve ifade alma işlemlerinin zamanlaması, savunmayı yalnızca prosedürel bir formaliteye indirgemıştır. Hukuken geçerli sayılan ancak savunma fonksiyonunu gerçek anlamda yerine getirmeyen bu tür uygulamalar, yalnızca müdafinin değil, aynı zamanda şüphelinin de anayasal haklarını ihlal eder niteliktedir.

Bu süreçte avukatların müvekkilleri ile görüşebilmek için bekleme süreleri makul sınırların ötesine taşmış, avukatların müvekkilleri ile görüşmeleri çoğu zaman ifade alınma işleminden hemen önce yapılabilmektedir. Savunmasını hazırlamak için gerekli zaman ve kolaylıklara sahip olma hakkının mahkemenin kararını etkilemek için sunulan tüm kanıtlar hakkında bilgi sahibi olma ve bunlar hakkında yorum yapma hakkının, mahkeme huzurundaki delilleri tanımak için yeterli zamana sahip olma hakkı ihlal edildiğine dair tutanaklar tutulmuştur.

3.1.4 Şiddet ve kötü muamele yasağının ihlali

Gözaltı sürecinde yalnızca yurttaşlara değil, mesleklerini icra etmeye çalışan avukatlara yönelik de fiziksel müdahale, tehdit ve kötü muamele iddiaları rapora konu dönemde ciddi bir şekilde gündeme gelmiştir. Bu durum, yalnızca bireysel hak ihlali değil; aynı zamanda savunma makamının güvenliği ve mesleki bağımsızlığına yönelik açık bir tehdit niteliği taşımaktadır.

22 Mart 2025 tarihinde, İstanbul Emniyet Müdürlüğü'ne müvekkiliyle görüşmek üzere giden bir avukat, "ziyaretçi kartı kalmadığı" gerekçesiyle içeri alınmamış; girişte görevli, sivil giyimli ve kimlik bilgilerini açıklamayı reddeden bir kolluk görevlisi tarafından fiziksel saldırıya uğramıştır. Kolluk görevlisi, avukatın eline vurarak doğrudan şiddet uygulamış; olay yerinde bulunan diğer meslektaşların tanıklığında bu durum tutanak altına alınmıştır. Konuya ilişkin hukuki süreç İstanbul Barosu tarafından takip edilmektedir.

Benzer şekilde, 24 Mart 2025 tarihinde İstanbul Barosu mensubu bir avukat, eylem alanında bulunduğu sırada kolluk görevlileri tarafından kafasına arkadan cop ile vurulmuş ve ciddi şekilde yaralanmıştır. Saldırı sonrasında meslektaşları nezaretinde hastaneye sevk edilen avukatın tedavi süreci Baro tarafından takip edilmiş, olaya ilişkin adli raporlar ve diğer belgeler temin edilmiştir. Hukuki süreç Baromuzca takip edilmektedir.

İnsan hakları hukuku çerçevesinde, avukatların savunma görevini özgürce ve etkin bir biçimde yerine getirebilmeleri, adil yargılanma hakkının ayrılmaz bir parçasıdır. İstanbul Emniyet Müdürlüğü'nde, avukatların gözaltındaki müvekkillerine hukuki yardım sağlamak amacıyla kolluk birimlerinde uzun ve makul olmayan sürelerle bekletilmeleri, bu sürecin mesleki onura uygun olmayan fiziksel koşullarda geçirilmesi ve temel insani ihtiyaçlarını karşılayabilecekleri (su, lavabo, dinlenme alanı gibi) uygun bir alanın sağlanmaması, yalnızca avukatların mesleki itibarını zedelemekle kalmayıp aynı zamanda savunma hakkını da fiilen ortadan kaldırmaktadır. Bu durum, avukatlara yönelik kötü muamele yasağını ihlal eder nitelikte olup, Birleşmiş Milletler Havana Kuralları, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 6. ve 3. maddeleri ile Anayasa'nın 36. maddesi uyarınca güvence altına alınan adil yargılanma ve savunma haklarının açık bir ihlali anlamına gelmektedir. Bu tür uygulamalar, yalnızca bireysel değil, sistematik bir hak ihlali boyutuna ulaşmakta ve hukuk devleti ilkesini doğrudan zedelemektedir.

Avukatlara yönelik bu tür fiziksel müdahaleler, sadece bireysel şiddet vakaları olarak değil, aynı zamanda adil yargılanma hakkı çerçevesinde hukuki yardım alma hakkına yönelik doğrudan bir müdahale olarak değerlendirilmelidir. Avukatlık mesleğinin temel işlevi olan savunma görevi, bu tür uygulamalarla caydırılmakta ve kamusal bir görev olan avukatlık faaliyeti, baskı altına alınmaya çalışılmaktadır.

Bir hukuk devletinde, savunma makamına yönelik şiddet ya da tehdit içeren her eylem, yalnızca meslek onuruna değil; aynı zamanda hukuk devletine yapılmış bir müdahale olarak kabul edilmelidir.

3.2. Adliyede yaşanan ihlaller:

3.2.1. 21.03.2025-23.03.2025 tarihinde tespit edilen ihlaller:

21 Mart 2025 tarihinde İstanbul Barosu'nun kapatılmasına ilişkin davanın görülmesinin ardından, aralarında yabancı baro temsilcilerinin de bulunduğu bir grup avukatın İstanbul Adliyesi içerisinde girişte toplanması üzerine kolluk kuvvetleri tarafından ablukaya alınması, ifade özgürlüğü, toplanma ve örgütlenme hakkı ile avukatların mesleki faaliyet özgürlüğüne yönelik ciddi bir ihlali ortaya koymuştur. Barışçıl şekilde yapılan açıklama ve toplanmaların fiziksel engellemelerle ve kolluk baskısıyla bastırılması, avukatların yalnızca yurttaşlar adına değil, aynı zamanda mesleki dayanışma ve kamuoyunu bilgilendirme adına üstlendikleri rolü yerine getirmelerini engellemiş; bu durum Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 10. ve 11. maddeleri ile Anayasa'nın 25, 26 ve 34. maddelerinde güvence altına alınan temel hak ve özgürlüklere aykırılık teşkil etmiştir. Bu müdahale aynı zamanda uluslararası hukukta avukatların mesleki faaliyeti kapsamında yaptığı açıklamaların özel koruma altında olduğu ilkesiyle de çelişmektedir.

22 Mart 2025 tarihinde, İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı Ekrem İmamoğlu ve beraberinde gözaltına alınan şüpheliler, Valilik tarafından ilan edilen yasak kararı yürürlükteyken akşam saatlerinde İstanbul Adliyesi'ne sevk edilmiştir. Aynı gün ve ertesi gün

boyunca adliye çevresinde ve içinde meydana gelen uygulamalar, savunma hakkına yönelik sistematik ve ciddi müdahalelere işaret etmektedir.

Adliyeye ulaşımı sağlayan metro, metrobüs ve otobüs duraklarının kapatıldığı, adliye çevresinin ise metal bariyerlerle çevrelendiği ve giriş-çıkışların büyük ölçüde engellendiği gözlemlenmiştir. Tutanaklara ve video kayıtlarına göre, adliye önüne ulaşan çok sayıda avukat, müdafî olduklarını ve sorgu işlemlerine katılmak üzere orada bulunduklarını belirtmelerine rağmen kolluk görevlileri tarafından içeri alınmamışlardır.

22.03.2025 tarihinde birden çok meslektaşımız tarafından tutulan tutanaklarda ve başvuru sırasında eklenen görüntü ve videolarda tespit edildiği üzere; Adliyeye girmek isteyen avukatlar, barikatların arasından müdafî olduklarını, ifadeye katılacaklarını, içeriye girmeleri gerektiğini, burasının adliye kendilerinin de avukat olduğunu belirtmelerine rağmen kolluk görevlileri tarafından başsavcılığın talimatı olduğu, kendilerine bir müdafî listesi verildiği, vekaletnamesi olsun olmasın liste dışında kimsenin adliye alınmayacağına söylendiği tespit edilmiştir. Kolluk ifadesine katılan avukatlar ve hatta vekaletnamesi olan müvekkili sorgu işlemleri için adliyeye getirilen avukatlar dahi içeriye alınmamış, içeriye girmek isteyen avukatlara adliye içerisine giriş yapabilmeleri için Emniyet Müdürlüğü'ne giderek adlarını söz konusu listeye ekletmeleri gerektiği söylenmiştir. 22.03.2025 tarihli bir diğer tutanakta içeriklerinde baromuz üyesi avukatların İstanbul Adliyesi binasına giriş yapmak istediklerinde polis tarafından adliyeden gelen listede isimleri olanların alınacağını, görev yazılarını, vekaletname ve ifade örneklerini göstermelerine rağmen adliye içerisine alınmadıkları derç edilmiştir.

Baromuz Avukat Hakları merkezi tarafından adliye içerisinde şüphelilerin ifadelerinin alınması sırasında ve devamında yaşanabilecek hukuka aykırılıkları tespit etmek amacıyla gözlemci avukat olarak görevlendirilen 14 üyemiz de adliye binasına alınmamış, bu husus da tutanak altına alınmıştır. Gerekli vekâletname ve görevlendirme belgelerine sahip olan avukatların dahi adliye girişine engel olunması, hukuki yardım alma hakkının sistematik şekilde sınırlandırıldığını göstermektedir.

İçeri alınmayı bekleyen avukatların saatler boyunca herhangi bir açıklama yapılmaksızın adliye dışında bekletildiği, bu durumun yalnızca fiziksel değil, aynı zamanda meslek onuruna zarar verici psikolojik bir yıldırma yöntemi olarak kullanıldığı değerlendirilmiştir.

Adliye içerisinde bulunan avukatlar, milletvekilleri, İstanbul Barosu Yönetim Kurulu üyeleri tarafından yapılan tespitlerde ise sorgu işlemlerinin yapıldığı katta bulunan ana koridorun kapatıldığı, müdafî sınırlaması bulunduğu gerekçesi ile Sulh Ceza Hakimliklerinin bulunduğu alana, hakimlik önü koridor dahil olmak üzere avukatların alınmadığı, sorguya katılacak avukatların güvenlik görevlileri tarafından barikat önüne gelerek isimleri seslenilmek sureti ile alana tek tek alındığı, avukatların bütün gece ne zaman çağırılacaklarını bilmeksizin, meslek itibarını zedeler ve yormak, uzun süre ayakta bekletmek şeklinde kötü muamele uygulayarak bekletildiğini bu hususun sadece avukatların değil etkili bir şekilde müvekkil haklarının savunmasını da etkilediği belirlenmiştir.

22-23.03.2025 tarihinde mesleklerini ifa etmek için adliye girmeleri gereken avukatlarla kolluk görevlileri arasında tartışmalar yaşandığı, zaman zaman adliye dışında bekleyen avukatlara ve halka biber gazı ile müdahale edildiği, çembere alınma şeklinde dağılmalarına imkân tanınmayacak şekilde hareket özgürlüklerinin engellendiği tespit edilmiştir.

3.2.2. 29.03.2025 tarihinde tespit edilen ihlaller:

29 Mart 2025 tarihinde İstanbul Adliyesi'nde meydana gelen olaylar, yalnızca savunma hakkına değil, aynı zamanda kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkına da ciddi biçimde müdahale edildiğini göstermektedir. Bu tarihli tutanaklar, gözlemci raporları ve video kayıtları, adliye içerisinde yaşanan ihlallerin boyutunu ayrıntılı biçimde ortaya koymaktadır.

2911 sayılı yasaya muhalefet etme iddiası ile gözaltına alınan ancak Güvenlik Şube Müdürlüğü yerine Terörle Mücadele Şube Müdürlüğünde tutulan ve işlemleri gerçekleştirilen bir kısım yurttaş İstanbul Adliyesi'ne getirilmiştir. Tutuklama ve konutu terk etmeme adli kontrol talepleri ile Sulh Ceza Hakimliğine sevk edilen vatandaşların yasal sebepleri oluşmamasına rağmen demir kelepçe ile adliye içerisinde bekletildikleri, yurttaşların uzun süredir kelepçe ile bekledikleri, kollarında kelepçelerin sıkılığı sebebi ile izlerin oluştuğu müdafilerce tespit edilmiştir. Ancak avukatların bu insan onuruna aykırı uygulamalara yönelik itirazları karşılık bulmamış, aksine bazı kolluk görevlilerinin avukatlara yönelik fiziksel müdahalede bulunduğu tespit edilmiştir. Sicil numarası belirlenen bir polis memurunun bir avukatın boğazını sıkıdığı, başka bir avukatı ise fiziksel olarak iteklediği rapor edilmiştir. Olayın büyümesi üzerine kolluk amirleri ilgili memurları kalem odalarına çekmiş, müdahaleye ilişkin herhangi bir işlem yapılmamış, sorumlular saklanmıştır.

Olayın hemen ardından, İstanbul 3. Sulh Ceza Hakimliği'nin bulunduğu koridorda sorgu işlemlerini bekleyen tüm avukatların, kolluk görevlilerince "süpürün" talimatı eşliğinde zorla alandan uzaklaştırılmaya çalışıldığı, bu sırada fiziksel şiddet uygulandığı ve birçok avukatın onur kırıcı muameleye maruz kaldığı belgelenmiştir. Tüm bu gelişmelere ilişkin olarak İstanbul Barosu tarafından sorumlu kolluk personeli hakkında suç duyurusunda bulunulmuştur.

Aynı gün yaşanan bir başka olayda, İstanbul Barosu Başkanı ve Yönetim Kurulu üyeleri adliyede meslektaşlarla görüşme ve gözlem yapmak üzere bulundukları sırada, bu temasları görüntülemek isteyen bir avukat kolluk tarafından fiziksel müdahaleye uğramıştır. Kimlik bilgilerini vermeyi reddeden bir polis memuru, avukata bağırarak ve ellerinden tutup sıkarak şiddet uygulamış; bu olay da tutanak altına alınmış, hukuki süreçlerin işletilmesi talebi ile merkezimize başvuruda bulunulmuştur.

Bu türden fiilî müdahaleler, savunma mesleğini doğrudan hedef almakta; demokratik hukuk devleti ilkelerine açıkça aykırı bir güvenlik yaklaşımını yansıtmaktadır.

3.2.3 19.03.2025-29-03-2025 tarihleri arasında ortak tespit ve ihlaller

19–29 Mart 2025 tarihleri arasında İstanbul Adliyesi'nde görev yapmak isteyen avukatlar, yalnızca kolluk birimlerinde değil, aynı zamanda avukatların asli unsuru olduğu yargılamanın merkezinde yer alan adliye binalarında da sistematik hak ihlallerine maruz kalmışlardır. İstanbul Barosu'na yapılan yoğun başvurular, kamera kayıtları, tutulan tutanaklar ve görevlendirilen gözlemci avukatların raporları doğrultusunda bu döneme ilişkin ortak ihlaller tespit edilmiştir.

Adliyeye girişlerin keyfi şekilde sınırlandırıldığı, yalnızca sınırlı sayıdaki müdafinin Sulh Ceza Hâkimliği katına alınmasına izin verildiği, geri kalan avukatların uzun saatler boyunca dışarıda tutulduğu belirlenmiştir. Avukatların bu süre zarfında fiziksel koşulları uygun olmayan

alanlarda bekletildiği, bu durumun sistematik bir yıldırma ve meslek onurunu zedeleyici nitelik taşıdığı gözlemlenmiştir.

Sulh Ceza Hâkimlikleri'nin bulunduğu katta yer alan koridorda bulunan sandalyelerin kaldırılması, müdafilerin bilinçli biçimde ayakta bekletilmesini zorunlu hâle getirmiştir. Bu uygulama, yalnızca fiziki bir sınırlandırma değil; aynı zamanda avukatların mesleki görevlerini yerine getirme istek ve motivasyonlarını kırmaya yönelik bir psikolojik baskı aracı olarak değerlendirilmektedir.

Sulh Ceza Hakimlikleri tarafından yurttaşların sorgu işlemlerinin yapılması sırasında müdafilerin ve yurttaşların sözlerinin kesildiği, beyanlarının tutanaklara doğru geçirilmediği, kararların gerekçeli bir şekilde açıklanmadığı gibi bir kısım yargıçlar tarafından kararın usulünce de açıklanmadığı, müdafiler ve yurttaşların yüzüne tefhim edilmesi gerektiği halde adeta ayaküstü, avukatlar ve yurttaşlar duruşma salonuna tam alınmadan, karar tefhim edilmeden “hepsi tutuk, çıkın dışarı” söylemi ile karar açıklandığı tespit edilmiştir. Bu uygulamalar, yalnızca müdafilerin değil, aynı zamanda müvekkillerin de anayasal haklarını ihlal etmektedir.

Gerek adliye içerisinde gerekse adliye dışında görevlendirilen personelin yüzlerinin tespit edilmemeleri için kapalı olduğu, sicil numaralarının kask veya kıyafetlerinde bulunmadığı, suç işleyen kolluk görevlilerinin tespitinin, teşhislerinin engellenmesi için idare tarafından önlemlerin alındığı, dolayısıyla kimlik tespitlerinin engellendiği gözlemlenmiştir. Suç teşkil eden fiillere karşı etkili başvuru yolunu engelleyen bu uygulama, cezasızlık algısını pekiştirmekte ve benzeri ihlallerin tekrarlanma riskini artırmaktadır.

1136 sayılı Avukatlık Kanunu'nun 1. ve 2. maddeleri uyarınca avukat, yargının kurucu unsurlarından biri olup kamu hizmeti yürütmektedir. Bu kapsamda, avukatların adliyeye girişlerinin engellenmesi, yalnızca bireysel bir hak ihlali değil; aynı zamanda savunmanın bağımsızlığına, yargının tarafsızlığına ve adalet sisteminin bütünlüğüne doğrudan bir müdahale anlamı taşımaktadır. Aynı şekilde, Anayasa'nın 36. maddesi kapsamında güvence altına alınan savunma hakkının etkili şekilde kullanılabilmesi, müdafinin yargı makamlarına fiziksel ve işlevsel erişimini gerektirmektedir.

Uluslararası belgeler de bu korumayı açıkça teyit etmektedir. Birleşmiş Milletler Havana Kuralları'nın 16. ve 18. maddeleri, avukatların mesleki faaliyetlerini herhangi bir baskı, engelleme veya uygunsuz müdahale olmaksızın yerine getirmeleri gerektiğini vurgulamaktadır.

Sulh ceza hâkimliği katına fiziki barikat kurulması ve yalnızca belirli kişilerin içeriye alınması, yargılama faaliyetinin şeffaflığını ve müdafinin rolünü zayıflatmakta, eşitlik ilkesine ve savunma makamının bağımsızlığına aykırılık teşkil etmektedir.

Savunma makamının, yalnızca bir bireyin temsilcisi değil, aynı zamanda kamusal denetimin ve hukukun üstünlüğünün taşıyıcısı olduğu dikkate alındığında; avukatlara yönelik ayrımcı, dışlayıcı veya itibarsızlaştırıcı tüm muameleler, doğrudan hukuki güvenlik ilkesini, yargı bağımsızlığını ve hukuki yardım alma hakkını tehdit eden niteliktedir. Bu bağlamda, fiziki bariyerler, keyfi müdahaleler ve kolluk denetiminin yargı mekânlarına nüfuzu; yalnızca bir mesleğin icrasını değil, insan haklarına dayalı bir yargı düzeninin sürdürülebilirliğini de ciddi biçimde riske atmaktadır. Uluslararası normlar uyarınca, avukatlara tanınan güvencelerin ihlali, yalnızca bireysel değil; toplumsal düzeyde hukuk devleti ilkesine yönelik bir tehdit olarak değerlendirilmelidir.

3.3. Hapishanelerde yaşanan ihlaller:

19–29 Mart 2025 tarihleri arasında sorgu hâkimlikleri tarafından, özgürlük ve güvenlik hakkına ve adil yargılanma hakkına açıkça aykırı şekilde, tutuklama koşulları oluşmadığı hâlde üç yüzün üzerinde yurttaş hakkında tutuklama kararı verilmiştir. Bu kararların uygulanması sürecinde, tutuklanan kişilerin hapishanelere sevk edilmeleri ve müdafilerinin bu süreçte yaşadığı erişim engelleri, ciddi hak ihlallerine zemin oluşturmuştur.

Tutuklanan kişilerin Marmara Cezaevi başta olmak üzere Metris ve Bakırköy Cezaevlerine gönderildiği tespit edilmiştir. Ancak bu sevk işlemlerinde hem müdafiler hem de yakınlar, müvekkillerinin hangi hapishaneye gönderildiği bilgisine erişememiş, hapishaneler arasında uzun süreli bilgi karmaşası yaşanmıştır. Bu durum, savunma hakkının temel unsurlarından biri olan hukuki bilgilendirme ve erişim hakkının ihlali anlamına gelmiştir.

Avukatların, tutuklu müvekkillerinin hangi hapishanede bulunduğunu ilk aşamada öğrenememeleri, müvekkilin tutulduğu ortamın koşullarını, ihtiyaçlarını ve hukuki yardım gereksinimlerini tespit edememelerine, geç tespit edebilmelerine yol açmıştır. Bu da, tutukluluğa itiraz hakkının etkin biçimde kullanılmasını engellemiş, avukatlık mesleğinin yargısal işlevi ile bağdaşmayan bir ortam yaratmıştır.

Hapishaneler, avukatların mesleki görevlerinin sürdüğü yargısal mekânlardır. Bu nedenle avukatların, savunma görevini yerine getirebilmesi için müvekkilinin fiziksel koşullarını ve ihtiyaçlarını gözlemleyebilmesi, müvekkille güvenli ve kesintisiz iletişim kurabilmesi zorunludur. Ancak bu süreçte, avukatların cezaevlerinde yaşadığı yapısal sorunlar, mesleki işlevlerini yerine getirmelerini ciddi ölçüde engellemiştir.

Hapishane kampüsü içerisine avukatların araçları ile alınmaması, kampüsün büyüklüğü ve çok sayıda hapishaneden oluşması, ring araçları ile iletişim kurma zorluğu sebepleri ile avukatların çalışma koşullarını oldukça zorlaştıran ayrı bir sebep olmuştur.

İstanbul Barosu Başkanlığı tarafından tüm cezaevleri ziyaretleri için ulaşım ve diğer organizasyonlar yerine getirilmiş ve yurttaşların hangi hapishanede bulunduğu tespit edilmiştir.

Özellikle Marmara 9 No’lu Cezaevi’nde, avukat görüş odalarının sayıca yetersiz olması nedeniyle uzun süreli beklemler yaşanmış; bazı odaların, avukat olmayan ziyaretçilere tahsis edilmesi nedeniyle müdafilerin müvekkilleriyle görüşmesi mümkün olmamıştır veya makul olmayan bir süre boyunca avukatların beklemesine, emek ve mesai kaybına sebep olmuştur. İstanbul Barosu, ilgili makamlarla koordinasyon sağlayarak bu duruma müdahale etmiş ve gerekli başvurularda bulunmuştur.

Hapishanedeki ihlaller yalnızca görüşme imkânlarıyla sınırlı kalmamış, aynı zamanda bilgiye erişim, iletişim hakkı ve insan onuruna yakışır muamele ilkeleri açısından da ciddi sorunlar tespit edilmiştir. Bu ihlaller, hem Anayasa’nın 36. ve 19. maddeleri, hem de Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nin 5. ve 6. maddeleri kapsamında koruma altındaki temel haklara aykırılık teşkil etmektedir.

3.4. Avukatların Özgürlük ve Güvenlik Hakkına Müdahale- Avukat Gözaltıları

19–29 Mart 2025 tarihleri arasında İstanbul’da gerçekleşen toplantı ve gösteri yürüyüşleri sırasında, biri Muğla’da olmak üzere İstanbul Barosu’na kayıtlı toplam 12 avukat mesleki faaliyetlerini yerine getirdikleri sırada gözaltına alınmıştır. Ayrıca Konya ve Bursa barolarına mensup iki avukat da İstanbul’da gözaltına alınmıştır. Bursa Barosuna kayıtlı meslektaşımız 26.03.2025 tarihinde İstanbul’da gözaltına alınmasının akabinde Bursa’ya götürülmüş ve hakkında tutuklama kararı verilmiş, 16.04.2025 tarihinde meslektaşımız tahliye edilmiştir. İstanbul Barosu Avukat Hakları Merkezi, İstanbul’da gözaltına alınan özgürlüğünden mahrum bırakılan meslektaşlarımız ile ilgili hukuki süreçleri takip etmiştir.

Bu süreçte gözaltına alınan avukatların tamamı, insan hakları ihlallerine karşı müdahale etmek, hukuka aykırı gözaltı işlemlerini belgelemek, müvekkillerine hukuki yardım sunmak ve kolluğun keyfi uygulamalarını kayıt altına almak amacıyla sahada bulunmuşlardır. Avukat olduklarını açık biçimde beyan etmelerine rağmen, gözaltı işlemleri sırasında Avukatlık Kanunu’nun 58. maddesi uyarınca işletilmesi gereken özel usul kurallarına uyulmamış; savunma makamı bilinçli biçimde itibarsızlaştırılmıştır.

Özellikle dikkat çekici olaylardan biri, 21 Mart 2025 tarihinde İstanbul Barosu Başkanı ve yönetim kurulu üyelerinin görevden alınmasına ilişkin davaya tepki olarak gerçekleştirilen ve kollukla güzergâh konusunda mutabakat sağlanan baro yürüyüşü sırasında yaşanmıştır. Bu yürüyüşe katıldığı gerekçesiyle bir avukatın gözaltına alınması, gösteri hakkını kullanmanın ötesinde, mesleki bir dayanışma eyleminin cezalandırılması niteliğindedir. Gözaltı gerekçesi olarak yalnızca İstanbul Barosu önündeki açıklamaya ait bir görüntü sunulmuştur.

Gözaltına alınan avukatların büyük çoğunluğu, sahada kolluğun orantısız güç kullanımını belgeledikleri, işkence ve kötü muameleye tanıklık ettikleri ve hukuka aykırı müdahalelere itiraz ettikleri sırada hedef alınmışlardır. Kolluk personelinin kask numaralarını gizlemesi ve teşhis edilemeyecek şekilde donanım kullanması da bu gözaltıların keyfi niteliğini artıran önemli bir faktördür.

Bir eylem sırasında kolluk güçlerinin orantısız müdahalesini belgeleyen, gözaltı süreçlerinin hukuka uygunluğunu denetleyen veya yurttaşlara anında hukuki yardım sağlayan bir avukatın gözaltına alınması, yalnızca bireysel özgürlüğünün değil, doğrudan savunma hakkının, adil yargılanma ilkesinin ve hukuki yardım alma hakkının ihlali anlamına gelmektedir. Avukatların yalnızca müvekkillerinin savunmanlığını yapmak değil, aynı zamanda toplumun hukuki güvencelerini koruma ve insan haklarının ihlal edildiği durumlarda müdahil olma görevleri bulunmaktadır.

1136 sayılı Avukatlık Kanunu’nun 1. ve 2. maddeleri, avukatlığın kamu hizmeti ve serbest bir meslek olduğunu vurgularken; avukatın görevinin, hukukun üstünlüğünü ve insan haklarını savunmak ve korumak olduğunu açıkça belirtir. Aynı şekilde, Türkiye Barolar Birliği Meslek Kuralları da avukatın, yalnızca mahkemede değil, kamu yaşamında da hukukun üstünlüğünün teminatı olduğunu ifade eder. Uluslararası normlar da bu görevi destekler. Birleşmiş Milletler Havana Kuralları’nın 23. maddesi, avukatların insan haklarının korunmasını teşvik etmekteki rollerini açıkça tanımlar ve bu faaliyetleri nedeniyle baskıya uğramamaları gerektiğini belirtir. BM Havana Kuralları, özellikle avukatların hukuk, adaletin uygulanması ve insan haklarının teşviki ve korunmasıyla ilgili konulardaki kamusal tartışmalara katılma ve yerel, ulusal veya uluslararası örgütlere katılma veya bunları oluşturma ve ilgili toplantılara katılma hakkına sahip olduğunu belirtir. Sonuç olarak, avukatın statüsüne bağlı koruma, her türlü insan hakları savunuculuğu faaliyetini korur.

Avukatlar insan hakları savunucularıdır, görevlerinin ayrılmaz bir parçası olarak ulusal ve uluslararası hukuk tarafından tanınan insan haklarını ve temel özgürlükleri savunmak yükümlülüğündedir. Avukatlar, mahkeme salonu ve hukuk uygulamalarının dışında, dernekler, protestolar, siyasi tartışmalar aracılığıyla insan hakları faaliyetlerinde de bulunurlar. Avukatların mesleki yetki ve sorumluluk alanı yalnızca yargı mercileriyle sınırlı olmayıp, hukukun üstünlüğünün tesis edilmesi gereken her mekân ve bağlamda geçerlidir; zira avukatlık faaliyeti, hukukun işlerlik kazandığı tüm alanlarda toplumsal bir denetim ve hak savunusu işlevi görür. Avukatların ise işbu rapora konu dönemde gözaltına alınması, yargı bağımsızlığı ve hukuk güvenliği açısından da demokratik toplum düzeniyle bağdaşmamaktadır. Bu tür uygulamalar, savunma makamını işlevsiz bırakılması riskini arttırmakta ve denetimsiz bir kamu gücü pratiğini meşrulaştırmaktadır.

4. HUKUKİ DEĞERLENDİRME

4.1. Temel Haklar Bağlamında Savunma Hakkı

Savunma hakkı, hukuk devleti ilkesinin temel taşı ve adil yargılanma hakkının vazgeçilmez bir unsurudur. Bu hak, yalnızca bireyin suçlamalara karşı kendisini savunma imkânı bulabilmesini değil; aynı zamanda hukuk düzeni içerisindeki eşitliği ve yargı makamlarının denetlenebilirliğini de temin eder. Anayasa'nın 36. maddesi ile güvence altına alınan bu hak, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (AİHS) 6. maddesi kapsamında da bir “adil yargılanma hakkı” olarak tanımlanmakta; taraf devletlere bu hakkın etkili bir biçimde sağlanmasına yönelik pozitif yükümlülükler yüklemektedir.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM), birçok kararında müdafie erişim hakkını, “silahların eşitliği” ve “çelişmeli yargılama” ilkeleri çerçevesinde değerlendirmiştir. Mahkeme, savunmanın bilgiye zamanında ulaşamaması, müvekkil ile iletişim kuramaması veya ifade öncesi yeterli hazırlık yapamaması gibi durumları AİHS m.6 ihlali olarak değerlendirmiştir

Rapora yansıyan olaylarda, avukatların gözaltı merkezlerine alınmaması, müvekkilleriyle görüşmelerinin engellenmesi, dosya içeriklerine erişimlerinin kısıtlanması gibi uygulamalar yalnızca prosedürel değil, maddi anlamda da savunma hakkının işlevsiz kılındığını ortaya koymuştur. Bu durum, yalnızca bireysel adil yargılanma hakkını değil, aynı zamanda yargılamanın bütününe ilişkin meşruiyeti zedelemektedir.

4.2. Avukatlık Mesleğinin Korunması ve Mesleki Güvenceler

Avukatlık mesleği, yalnızca bireysel müvekkil haklarını değil; aynı zamanda kamu yararını ve hukuk düzeninin işleyişini de koruma amacı taşır. 1136 sayılı Avukatlık Kanunu'nun 1. ve 2. maddeleri, avukatlığın serbest bir meslek olduğu kadar bir kamu hizmeti olduğunu da belirtir. Bu bağlamda, avukata yönelen her müdahale yalnızca mesleki bir saldırı değil, aynı zamanda kamu hizmetine, savunma makamına ve dolaylı olarak adaletle yönelmiş bir tehdittir.

Avukatların görevlerini ifa ederken gözaltına alınmaları, kamu gücünü kullanan aktörler tarafından fiziki müdahaleye uğramaları, adliye ya da müvekkillerine erişimlerinin sistematik olarak engellenmesi gibi olaylar; hem Avukatlık Kanunu m.58 anlamında mesleki güvence ihlali, hem de BM Havana Kuralları'nın 16., 18. ve 23. maddeleri uyarınca avukatların mesleki faaliyetlerini serbestçe yürütme haklarına yönelik ciddi bir tehdit niteliği taşımaktadır. Adil yargılanma hakkı, özgürlük ve güvenlik hakkının yanı sıra bir dizi uluslararası belge ve içtihatla

tanınan savunma hakkı, hukuk mesleğinin hukukun üstünlüğünün ve insan haklarının korunmasında oynadığı merkezi rolü yansıtmaktadır.

1990 tarihli Avukatların Rolüne İlişkin Temel İlkeler (Havana Kuralları) ve 1993 Viyana İnsan Hakları Bildirgesi, Uluslararası Avukatlar Birliği (UIA) Turin İlkeleri, Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'nin Avukatlık Mesleğinin İcrasındaki Özgürlükler Hakkında 21 Numaralı Tavsiye Kararı gibi belgeler, avukatlık mesleğinin bağımsızlığını, devletin, 'insan haklarının tam ve ayrımcı olmayan bir şekilde gerçekleştirilmesi için gerekli' ve 'demokrasi ve sürdürülebilir kalkınma süreçleri için vazgeçilmez' olan bağımsız ve tarafsız bir yargı ve bağımsız bir hukuk mesleğini garanti etme yükümlülüğünü desteklemektedir.

Avukatların demokratik toplumlarda özel bir rol oynadığı açıktır. BM İnsan Hakları Komitesi 32 (2007) No'lu Genel Yorumunda, Medeni ve Siyasi Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşme'nin adil yargılanma hakkına ilişkin 14. maddesini yorumlayarak, kişinin kendi seçtiği bir avukatla iletişim kurma hakkını 'adil yargılanma garantisinin önemli bir unsuru ve silahların eşitliği ilkesinin uygulanması' olarak nitelendirmektedir. Aynı şekilde, Havana Kurallarının Önsözü, insan haklarının ve temel özgürlüklerin yeterli şekilde korunmasının 'bağımsız bir hukuk mesleği tarafından sağlanan hukuk hizmetlerine etkin erişim' gerektirdiğini vurgulamaktadır.

Buna göre savunma hakkına ilişkin temel düzenlemeler şöyledir:

- **Anayasa m.36:** "Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma hakkına sahiptir."
- **AİHS m.6:** "Herkes davasının, medeni hak ve yükümlülükleriyle ilgili uyuşmazlıklar ya da cezai alanda kendisine yöneltilen suçlamaların esası konusunda karar verecek olan, yasayla kurulmuş, bağımsız ve tarafsız bir mahkeme tarafından, adil ve kamuya açık olarak ve makul bir süre içinde görülmesini isteme hakkına sahiptir. Karar alenî olarak verilir. Ancak, demokratik bir toplum içinde ahlak, kamu düzeni veya ulusal güvenlik yararına, küçüklerin çıkarları veya bir davaya taraf olanların özel hayatlarının gizliliği gerektirdiğinde veya, aleniyetin adil yargılamaya zarar verebileceği kimi özel durumlarda ve mahkemece bunun kaçınılmaz olarak değerlendirildiği ölçüde, duruşma salonu tüm dava süresince veya kısmen basına ve dinleyicilere kapatılabilir.
2. Bir suç ile itham edilen herkes, suçluluğu yasal olarak sabit oluncaya kadar masum sayılır.
3. Bir suç ile itham edilen herkes aşağıdaki asgari haklara sahiptir:
a) Kendisine karşı yöneltilen suçlamanın niteliği ve sebebinden en kısa sürede, anladığı bir dilde ve ayrıntılı olarak haberdar edilmek;
b) Savunmasını hazırlamak için gerekli zaman ve kolaylıklara sahip olmak;
c) Kendisini bizzat savunmak veya seçeceği bir müdafinin yardımından yararlanmak; eğer avukat tutmak için gerekli maddî olanaklardan yoksun ise ve adaletin yerine gelmesi için gerekli görüldüğünde, resen atanacak bir avukatın yardımından ücretsiz olarak yararlanabilmek;
d) İddia tanıklarını sorguya çekmek veya çektirmek, savunma tanıklarının da iddia tanıklarıyla aynı koşullar altında davet edilmelerinin ve dinlenmelerinin sağlanmasını istemek;
e) Mahkemede kullanılan dili anlamadığı veya konuşamadığı takdirde bir tercümanın yardımından ücretsiz olarak yararlanmak."
- **Birleşmiş Milletler Medeni ve Siyasi Haklar Sözleşmesi m. 14**

1. Herkes mahkemeler ve yargı organları önünde eşittir. Herkes, bir suçla itham edildiğinde ya da bir hukuk davasında hak ve yükümlülükleri hakkında karar verilirken, yasalar uyarınca kurulmuş yetkili, bağımsız ve tarafsız bir mahkeme önünde adil ve kamuya açık bir duruşma hakkına sahiptir. Demokratik bir toplumda ahlak, kamu düzeni ya da ulusal güvenlik gerekçeleriyle ya da tarafların özel hayatları bunu gerektirdiğinde, ya da özel durumlarda, mahkeme, açıklığın adalete zarar vereceği düşüncesine vardığı takdirde, mahkemenin gerekli gördüğü ölçüde, basın ve dinleyiciler duruşmaların tümü ya da bir kısmının dışında tutulabilirler. Ancak, küçüklerin çıkarları aksini gerektirmedikçe, ya da duruşmalar çocukların vesayetine ilişkin evlilikle ilgili uyuşmazlıklar hakkında olmadıkça, ceza ya da hukuk davalarında verilecek herhangi bir kararın aleni olması zorunludur.

2. Bir suçla itham edilen herkes, yasalara göre suçlu olduğu kesinleşene dek masum kabul edilmek hakkına sahiptir.

3. Herkes, itham edildiği suçla ilgili olarak, tam bir eşitlik içinde, aşağıdaki asgari garantilere sahip olacaktır:

(a) Kendisine, en kısa zamanda ve anlayacağı bir dilde, aleyhindeki iddianın niteliği ve nedenleri hakkında ayrıntılı bilgi verilmesi;

(b) Savunmasını hazırlayabilmek ve kendi seçtiği avukatla temas edebilmek için yeterli zaman ve kolaylıkların tanınması;

(c) Gereksiz bir gecikme olmadan yargılanması;

(d) Yargılanmada hazır bulunması ve kendisini ya doğrudan ya da kendi seçtiği avukat yardımı ile savunması; avukatı yoksa, bu hakkının var olduğunun kendisine bildirilmesi; adaletin gerektirdiği her durumda kendisine bir avukat tayin edilmesi ve böyle durumlarda ödeme yapma olanağı yoksa bu yardımın parasız olarak sağlanması;

(e) Aleyhindeki tanıklara soru sorabilmesi ya da soru sordurabilmesi, lehindeki tanıkların da aleyhindeki tanıklarla aynı şekilde sorgulanabilmelerinin sağlanması;

(f) Mahkemede kullanılan dili anlamıyor veya konuşamıyorsa bir tercümanın parasız yardımının sağlanması;

(g) Kendi aleyhinde tanıklıkta bulunmaya ya da suç itirafına zorlanmaması.

4. Küçükler için yargılama bu kişilerin yaşları ve topluma yeniden kazandırılmaları düşüncesi gözönüne alınarak yürütülecektir.

5. Bir suçtan hüküm giyen herkes, mahkumiyet ve cezanın yasalara uygun olarak daha yüksek bir yargı organınca yeniden incelenmesi hakkına sahip olacaktır.

6. Kesin bir kararla bir suçtan dolayı mahkum olan ve daha sonra hakkındaki hüküm, adaletin yanlış tecelli ettiğini kat'i şekilde ortaya koyan yeni veya yeni ortaya çıkan bir maddi delil dolayısıyla bozulan veya bu sebeple affa uğrayan bir kişi, evvelce bilinmeyen maddi delilin zamanında ortaya çıkmamasında kısmen ya da tamamen kendi kusuru bulunduğu ispat edilmediği takdirde, böyle bir hükmün sonucunda ceza çekmesinin karşılığı olarak yasalara uygun şekilde tazminata hak kazanır.

7. Hiç kimse, bir ülkenin yasalarına ve ceza usulüne göre daha önce kesin olarak mahkum olmuş ya da beraat etmişse, aynı fiil için yeniden yargılanamaz ve cezalandırılmaz.

- **CMK m. 95 (1):** “Şüpheli veya sanık yakalandığında, gözaltına alındığında veya gözaltı süresi uzatıldığında, Cumhuriyet savcısının emriyle bir yakınına veya belirlediği bir kişiye gecikmeksizin haber verilir.”
- **CMK m. 147 (1) c) :** “(1) Şüphelinin veya sanığın ifadesinin alınmasında veya sorguya çekilmesinde...c) Müdafî seçme hakkının bulunduğu ve onun hukukî yardımından yararlanabileceği, müdafîin ifade veya sorgusunda hazır bulunabileceği, kendisine bildirilir. Müdafî seçecek durumda olmadığı ve bir müdafî yardımından faydalanmak istediği takdirde, kendisine baro tarafından bir müdafî görevlendirilir.”
- **CMK m.149** “(1) Şüpheli veya sanık, soruşturma ve kovuşturmanın her aşamasında bir veya birden fazla müdafîin yardımından yararlanabilir; kanunî temsilcisi varsa, o da şüpheliye veya sanığa müdafî seçebilir. (2) Soruşturma evresinde, ifade almada en çok üç avukat hazır bulunabilir.(Ek cümle: 3/10/2016-KHK-676/1 md.; Aynen kabul: 1/2/2018-7070/1 md.) Örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenen suçlar bakımından yürütülen kovuşturmalarda, duruşmada en çok üç avukat hazır bulunabilir. (3) Soruşturma ve kovuşturma evrelerinin her aşamasında avukatın, şüpheli veya sanıkla görüşme, ifade alma veya sorgu süresince yanında olma ve hukukî yardımda bulunma hakkı engellenemez, kısıtlanamaz.
- **CMK m 154:** “(1) Şüpheli veya sanık, vekâletname aranmaksızın müdafîi ile her zaman ve konuşulanları başkalarının duyamayacağı bir ortamda görüşebilir. Bu kişilerin müdafîi ile yazışmaları denetime tâbi tutulamaz.”
- **AvK m.1:** “Avukatlık, kamu hizmeti ve serbest bir meslektir. Avukat, yargının kurucu unsurlarından olan bağımsız savunmayı serbestçe temsil eder.”
- **Av.K m.2:** “Avukatlığın amacı; hukuki münasebetlerin düzenlenmesini, her türlü hukuki mesele ve anlaşmazlıkların adalet ve hakkaniyete uygun olarak çözümlenmesini ve hukuk kurallarının tam olarak uygulanmasını her derecede yargı organları, hakemler, resmi ve özel kişi, kurul ve kurumlar nezdinde sağlamaktır. Avukat bu amaçla hukuki bilgi ve tecrübelerini adalet hizmetine ve kişilerin yararlanmasına tahsis eder. Yargı organları, emniyet makamları, diğer kamu kurum ve kuruluşları ile kamu iktisadi teşebbüsleri, özel ve kamuya ait bankalar, noterler, sigorta şirketleri ve vakıflar avukatlara görevlerinin yerine getirilmesinde yardımcı olmak zorundadır. Kanunlarındaki özel hükümler saklı kalmak kaydıyla, bu kurumlar avukatın gerek duyduğu bilgi ve belgeleri incelemesine sunmakla yükümlüdür. Bu belgelerden örnek alınması vekâletname ibrazına bağlıdır. Derdest davalarda müzekkereler duruşma günü beklenmeksizin mahkemeden alınabilir.”
- **Av.K m.57:** Görev Sırasında veya yaptığı görevden dolayı avukata karşı işlenen suçlar hakkında, bu suçların hâkimlere karşı işlenmesine ilişkin hükümler uygulanır.
- **Av.K m. 58:** Avukatların avukatlık veya Türkiye Barolar Birliği ya da baroların organlarındaki görevlerinden doğan veya görev sırasında işledikleri suçlardan dolayı haklarında soruşturma, Adalet Bakanlığının vereceği izin üzerine, suçun işlendiği yer Cumhuriyet savcısı tarafından yapılır. Avukat yazıhaneleri ve konutları ancak mahkeme kararı ile ve kararda belirtilen olayla ilgili olarak Cumhuriyet savcısı denetiminde ve kayıtlı olunan baro temsilcisinin katılımı ile aranabilir. Ağır ceza mahkemesinin görev alanına giren bir suçtan dolayı suçüstü hali dışında avukatın üzeri aranamaz.
- **Uluslararası Avukatlar Birliği (UIA) Turin İlkeleri:** “Avukatlar mesleklerini müdahale veya kısıtlamaya maruz bırakılmadan tam bir mesleki dokunulmazlık içinde icra etme hakkına sahiptirler”.
- **Birleşmiş Milletler Avukatların Rolüne Dair Temel Prensipler (Havana Kuralları): m.16:** "Hükümetler, avukatların görevlerini tüm mesleki faaliyetlerinde, herhangi bir baskı, müdahale, tehdit veya yersiz engelleme olmaksızın yerine getirmelerini güvence altına almalıdır."

- **Birleşmiş Milletler Avukatların Rolüne Dair Temel Prensipler (Havana Kuralları): m. 18:** "Avukatlar, görevlerini mahkemelerde ve diğer resmi kurumlar nezdinde özgürce yerine getirme hakkına sahiptir."
- **Birleşmiş Milletler Avukatların Rolüne Dair Temel Prensipler (Havana Kuralları) m. 23:** "Avukatlar, insan haklarının ve temel özgürlüklerin geliştirilmesi ve korunmasına katkıda bulunma hakkına sahiptir. Bu amaçla, yerel, ulusal ve uluslararası düzeyde örgütlenebilir, etkinliklere katılabilir ve kamusal tartışmalarda yer alabilirler. Bu faaliyetleri nedeniyle herhangi bir yaptırıma veya ayrımcılığa uğramamaları güvence altına alınmalıdır."
- **Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'nin Avukatlık Mesleğinin İcrasındaki Özgürlükler Hakkında 21 Numaralı Tavsiye Kararı:** "...özellikle Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin ilgili maddeleri ışığında, avukatlık mesleğinin icrasındaki özgürlüğe, ayrımcılık yapılmadan ve otoriterler veya kamudan gelebilecek yersiz müdahaleler olmadan saygı gösterilmesini, korunmasını ve teşvik edilmesi için gereken tüm tedbirler alınmalıdır."

5. SONUÇ YERİNE:

İstanbul Barosu Avukat Hakları Merkezi tarafından yürütülen saha izleme çalışmaları ve başvuru değerlendirme süreçleri neticesinde, 19–29 Mart 2025 tarihleri arasında İstanbul'da meydana gelen olayların, yalnızca yerel ölçekte mesleki hak ihlalleri olarak değerlendirilemeyeceği; aynı zamanda Türkiye'nin tarafı olduğu uluslararası insan hakları normları bağlamında ciddi ve sistematik ihlalleri ortaya koyduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Bu rapor, kolluk birimlerinden adliyelere, cezaevlerinden sokaklara kadar uzanan çok boyutlu müdahalelerin; avukatlık mesleğinin bağımsızlığı, adil yargılanma hakkının etkinliği ve hukukun üstünlüğü ilkesi açısından sistematik bir tehdit oluşturduğunu ortaya koymaktadır. Bu raporda belgelenen müdahaleler, kolluk birimlerinden adli mercilere, ceza infaz kurumlarından kamusal alanlara kadar uzanan çok katmanlı bir yapı arz etmekte; avukatlık mesleğinin bağımsızlığına, adil yargılanma hakkının işlevselliğine ve nihayetinde hukuk devleti ilkesine doğrudan yönelmiş bütünsel bir tehdit oluşturduğunu göstermektedir.

Avukatların gözaltı merkezlerine alınmaması, müvekkilleriyle görüşmelerinin engellenmesi, dosya bilgilerine ulaşamaması ve ifade işlemlerine katılmalarının keyfi gerekçelerle sınırlandırılması; AİHS madde 6 ve BM Medeni ve Siyasi Haklar Sözleşmesi (MSHS) madde 14 kapsamında garanti altına alınan "adil yargılanma hakkı"nı açıkça ihlal etmektedir. Bu süreçte tespit edilen engellemeler, yalnızca münferit hatalar değil, yapısal bir yönelimi ve planlı bir dışlayıcı stratejiyi işaret etmektedir.

Bu durum, BM Avukatların Rolüne Dair Temel Prensipler (Havana Kuralları)'nın 16. ve 18. maddeleri uyarınca, avukatların mesleki görevlerini "baskı, engelleme veya uygunsuz müdahale olmaksızın" yerine getirme hakkının ihlali niteliğindedir. Uluslararası hukukun bir parçası olan temel ilkelerin, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesince kararlarına dayanak alındığının ve baro üyesi avukatlara yönelik sorumluluklarının devam ettiğini vurgulamak gerekir.

Adliye binalarına girişin sınırlandırılması, yalnızca belirli avukatların içeri alınması ve bu işlemin "liste usulü" gibi hukuka aykırı bir mekanizma ile gerçekleştirilmesi, yargı bağımsızlığına ve savunma hakkına doğrudan bir müdahaledir. Mahkemeye erişim hakkının fiziksel olarak

engellenmesi; AİHM içtihadında “yargıya fiili erişim engeli” olarak tanımlanmış ve sözleşmeye aykırı bulunmuştur

Tutuklanan kişilerin hangi hapisaneye sevk edildiği bilgisinin avukatlara bildirilmemesi, hapisanelerdeki avukat görüşme odalarının yetersizliği, görüşmelerinin engellenmesi, tutukluya hukuki yardım alma hakkının fiilen ortadan kaldırıldığını göstermektedir. Bu durum, MSHS m.9 ve m.14 ile güvence altına alınan kişi özgürlüğü, keyfi tutuklamaya karşı korunma ve etkili başvuru hakkı ilkelerine aykırıdır.

Hapishanede yaşanan erişim sorunu, yalnızca bir idari yetersizlik değil, savunmanın sürdürülmesine yönelik kurumsal bir tutum olarak değerlendirilmelidir. Avukatlar, müvekkilleriyle etkili iletişim kuramadıkları sürece, tutukluluk itirazı gibi başvuruları gereği gibi hazırlayamayacak; bu da adil yargılanmanın sistematik ihlali sonucunu doğuracaktır.

Rapor kapsamında tespit edilen en ağır ihlallerden biri, görevini ifa eden avukatların fiziksel müdahale ile kolluk kuvvetleri tarafından gözaltına alınmalarıdır. Bu durum, Avukatlık Kanunu m.1, 2 ve 58 hükümleri ile birlikte, Havana Prensipleri m.23 ve Avrupa Konseyi’nin Avukatların Bağımsızlığına Dair Tavsiye Kararı (Rec(2000)21) çerçevesinde açıkça yasaklanmış bir uygulamadır.

Görev başındaki bir avukatın, şiddet kullanımını belgelediği veya müvekkiline ulaşmaya çalıştığı gerekçesiyle gözaltına alınması, hukuki yardımın cezalandırılması anlamına gelir. Bu uygulamalar yalnızca bireysel hak ihlalleri değil, avukatlık kurumunu zayıflatmaya yönelik bir sistematik yönelimi işaret eder.

Hukuk Devletin Kurucu Unsuru Olarak Savunma Tehdit Altındadır:

Bu raporda yer verilen bulgular ışığında, avukatlara yönelik gözaltı, şiddet ve kötü muamele, bilgiye erişimin engellenmesi, adliye alınmama ve hapisanelerde dışlanma gibi pratiklerin; yalnızca bireysel ihlallerle sınırlı kalmadığı, hukuk devletin denge ve denetim mekanizmalarını işlevsizleştirmeyi hedefleyen sistematik bir yönelim niteliği taşıdığı değerlendirilmiştir.

Savunma makamının etkisizleştirilmesi, yargının bağımsız ve tarafsız işleyişinin bir bütün olarak zedelenmesine yol açmakta; kamu gücünün hesap vermez ve keyfi kullanımı önündeki en önemli toplumsal denetim mekanizmasını ortadan kaldırmaktadır.

6. Değerlendirme ve Politika Önerileri

İstanbul Barosu Avukat Hakları Merkezi olarak, 19–29 Mart 2025 tarihleri arasında İstanbul’da yaşanan olaylara ilişkin yürütülen gözlem ve başvuru süreçlerinin analizi sonucunda; avukatlık mesleğine yönelik müdahalelerin bireysel hak ihlallerinin ötesine geçerek, hukuk devleti ilkesini ve adil yargılanma güvencelerini zedeleyen sistematik bir nitelik kazandığını tespit etmiş bulunuyoruz.

Avukatlara yönelik gözaltı işlemleri, adliye ve hapisane erişiminin keyfi biçimde kısıtlanması, müvekkille görüşme haklarının ihlali, görev sırasında fiziksel müdahaleye maruz bırakılmaları gibi çok boyutlu uygulamalar; yalnızca bireysel güvenliği ve mesleki özgürlüğü değil, aynı zamanda toplumun yargıya erişim hakkını ve hukuki güvenliğini de tehdit eden yapısal sorunların göstergesidir.

Bu bağlamda İstanbul Barosu, ulusal ve uluslararası insan hakları belgelerinde tanımlanan yükümlülükler doğrultusunda aşağıdaki değerlendirme ve önerileri meslektaşlarının, kamu otoritelerinin, yargı kurumlarının ve uluslararası mekanizmalarının dikkatine sunmaktadır:

Bu kapsamda:

- Türkiye Cumhuriyeti, taraf olduğu Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi, Birleşmiş Milletler Medeni ve Siyasi Haklar Sözleşmesi ve BM Avukatların Rolüne Dair Temel Prensipler (Havana Kuralları) kapsamında, avukatların mesleki faaliyetlerini baskı, tehdit, engelleme veya misilleme olmaksızın icra edebilmeleri için gerekli hukuki ve kurumsal güvenceyi sağlamalıdır.
- Avrupa Konseyi tarafından 11-12 Mart 2025 tarihlerinde düzenlenen Bakanlar Komitesi toplantısında kabul edilen “Avukatlık Mesleğinin Korunmasına İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi”, avukatların bağımsızlığı, güvenliği ve mesleki faaliyetlerini tehdit eden müdahalelere karşı uluslararası düzeyde bağlayıcı bir koruma mekanizması oluşturma açısından önemli bir insan hakları kazanımıdır. Türkiye’nin de sözleşmeyi bir an önce imzalayıp onaylaması hem uluslararası yükümlülüklerini yerine getirmesi hem de iç hukukta avukatlara yönelik sistematik hak ihlalleriyle mücadele açısından hayati önemdedir. Bu bağlamda tüm paydaşlar tarafından sözleşmenin tanıtılması, onay sürecinin teşviki ve uygulanabilirliğinin izlenmesi yönünde insan hakları temelli bir izleme ve savunuculuk çalışması yürütülmesi gerekmektedir.
- Kolluk birimlerinin, baro tarafından görevlendirilen ya da müvekkilini temsil eden avukatlara karşı uyguladığı keyfî sınırlamalar derhal sona erdirilmeli; gözaltı merkezlerinde ve adliyelerde avukat erişimi evrensel standartlara uygun biçimde teminat altına alınmalıdır.
- Gözaltı ve tutukluluk süreçlerinde, müdafinin ilk andan itibaren ve hiçbir idari gerekçeyle kısıtlanmadan müvekkiline erişim hakkı garanti altına alınmalı; bu bağlamda yasal mevzuat ile uygulama arasındaki açık kopukluk giderilmelidir.
- Hapishanelerde ve kolluk birimlerinde avukat-müvekkil görüşmeleri için gerekli fiziksel mekânlar artırılmalı; görüşme gizliliği, süresi ve düzeni insan onuruna ve savunma hakkının etkin kullanımına uygun hâle getirilmelidir.
- Gözaltında işkence ve kötü muameleye ilişkin acil başvuru sistemi getirilmeli, iddia dile getirildiği anda bağımsız bir birimce derhal soruşturma başlatılmalı ve ilgili kolluk görevden uzaklaştırılmalıdır.
- Adli güvenlik önlemleri, savunmanın bağımsızlığına ve adli işleyişe müdahale etmeyecek şekilde yeniden yapılandırılmalı; kolluk varlığı yargı mekânlarında belirgin şekilde sınırlandırılmalı, adli kolluk sistemi üzerine yeniden çalışma başlatılmalıdır.
- Kolluk görevlilerinin kimliklerini gizleyen uygulamalara son verilmeli; savunma hakkının kullanımına yönelik her türlü fiziki ve psikolojik müdahale hakkında etkin ve bağımsız soruşturmalar yürütülmelidir. Cezasızlıkla mücadele edilmelidir.
- Görevini icra ederken gözaltına alınan veya fiziksel müdahaleye maruz kalan avukatlara ilişkin tüm işlemler, 1136 sayılı Avukatlık Kanunu’nun 58. maddesinde öngörülen usuller doğrultusunda yeniden değerlendirilmeli; hak ihlali teşkil eden tüm idari ve adli kararlar kaldırılmalıdır.
- Yargı ve kolluk personelinin, ulusal ve uluslararası insan hakları yükümlülükleri konusunda yeniden ve sürekli eğitilmesi sağlanmalı; özellikle avukatlık mesleğinin yargı sistemindeki rolü hakkında farkındalık artırılmalıdır.

Bu raporun yalnızca yaşanan hak ihlallerini belgeleyen bir kayıt değil; aynı zamanda savunma hakkının, yargı bağımsızlığının ve mesleki dayanışmanın kurumsal hafızasına, insan haklarına dayanan bir yargı düzeninin inşasına katkı sunan bir referans metin olmasını hedeflenmiştir. İstanbul Barosu Avukat Hakları Merkezi, avukatlık mesleğinin onurunu, meslektaşlarını, yurttaşların adalete erişim hakkını korumak için sorumluluğu yerine getirmeye; ortaya çıkan her türlü ihlali takip etmeye, belgelemeye ve kamuoyunu bilgilendirmeye devam edecektir.